

**UTVÄRDERING AV HÄLSOTRÄD-
GÅRDEN MED FÖRSLAG TILL FRAMTIDA
VERKSAMHETSBESKRIVNING**

UTVÄRDERING AV HÄLSOTRÄDGÅRDEN

Med förslag till framtida verksamhetsbeskrivning

2015-05-08

Bilaga 4, Änr TN 2013/6

C4 Teknik

KRISTIANSTADS KOMMUN

UTVÄRDERING AV HÄLSOTRÄDGÅRDEN
Med förslag till framtida verksamhetsbeskrivning
Preliminär handling, version 2015.04.24

Utredningen har genomförts februari - april 2015 av utvecklingssamordnare Per Blomberg, med stöd av enhetschef Siv Degerman Park- och stadsmiljöenheten samt av avdelningschef Agneta Persson, Offentliga rummet, C4 Teknik.

Fotograf är Claes Sandén framsidan och sid 23, Karin Selander sid 20-22.

Innehållsförteckning

Sammanfattning

1. Inledning

- 1.1. Bakgrund
- 1.2. Uppdraget
- 1.3. Hur utvärderingen har genomförts

2. Utvärdering

- 2.1. Vad har färdigställts/genomförts enligt ursprungliga planer?
- 2.2. Vad är ännu inte löst?
- 2.3. Hur har det förvaltningsövergripande hälsoprojektet fungerat med avseende på deltagare, handledning, personal?
- 2.4. Hur har hälsoprojektet fungerat i samklang med allmänheten?

3. Förslag till framtida verksamhetsbeskrivning

- 3.1. Hälsoträdgårdens mål och vision
- 3.2. Organisation och förvaltning
- 3.3. Verksamhet i trädgården

4. Ekonomi

- 4.1. Årliga driftskostnader
- 4.2. Investeringar

Bilagor

- 1. Workshop för Hälsoträdgården
- 2. Medverkande föreningar och organisationer i samverkansgruppen

Sammanfattning

Hälsoträdgården i Tivoliparken innehåller idag en trädgårdsdel, ett växthus och ett orangeri. Eftersom Hälsoträdgården ligger på en central plats i staden i Kristianstads stadspark gjordes tidigt valet att Hälsoträdgården skulle vara en plats för alla. Trädgården är såväl en läkande miljö, en aktivitets- och arbetsplats liksom ett intressant och spännande besöksmål i parken som är öppen och välkomnande för allmänheten.

Hälsoträdgården har ett unikt koncept genom att vara tillgänglig för såväl allmänhet som grupper med särskilda behov. Detta innebär att Hälsoträdgården skiljer sig från andra hälsoträdgårdar som är slutna terapiträdgårdar.

På kort tid Hälsoträdgården det blivit ett av de viktigaste besöksmålen i Kristianstad och lockar ett stort antal besökare vid sidan av naturrum, Länsmuseum, Tivolibadet och stadens centrum. Under 2014 har det, utöver allmänhet och turister, varje vecka vistats ett 50-tal personer i organiserad verksamhet i Hälsoträdgården. Detta visar vilken dragningskraft trädgården har som en plats där man på egna villkor kan delta i det praktiska trädgårdsarbetet, bara njuta av växter och djurliv eller för att umgås med människor i olika åldrar, bakgrund och kulturer. Erfarenheter från likande koncept i Sverige, men även internationellt, stödjer detta och visar även att besöksträdgårdar och trädgårdsturism generellt är en kraftigt växande besöksnäring.

Utvecklingen av Hälsoträdgården har skett i etapper med start 2009 i ett nära samarbete mellan många olika personer, förvaltningar, politiker, föreningar och privatpersoner som tillsammans bildar ett värdefullt nätverk kring Hälsoträdgården.

Ansvar för Hälsoträdgården och dess verksamhet ligger på C4 Teknik, Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten, som även har ansvaret för att samordna verksamheten med de många olika samarbetsföreningar och organisationer som är aktiva i trädgården.

Ett Samverkansråd för Hälsoträdgården har bildats som håller regelbundna möten med representanter från Omsorgen, Gymnasiesärskolan, Folkuniversitetet/Konsensus, Barn och utbildning, Orangeriets vänner, Trädgårdsföreningen och Hälsoträdgårdens vänner som samtliga är mycket aktiva i Hälsoträdgården och haft en stor roll i att utveckla träd-

gården till hur den ser ut idag. Enhetschefen på Park och stadsmiljöenheten är sammankallande.

Förra året, 2014, stod orangeri, växthus och magnolialund färdigt. Med dessa anläggningar har huvuddelen av den planerade utbyggnaden genomförts. Samtidigt har det blivit tydligt att viktiga förutsättningar saknas för att driva Hälsoträdgården vidare på ett hållbart sätt.

C4 Teknik fick därför i uppdrag av Tekniska nämnden att göra en utvärdering samt ta fram förslag för den framtida verksamheten i Hälsoträdgården. De fyra frågorna som utvärderingen ska besvara är:

1. Vad har färdigställts/genomförts enligt slutrapporten om Hälsoträdgården från 2011?
2. Vad är ännu inte löst?
3. Hur har det förvaltningsövergripande hälsoprojektet fungerat med avseende på deltagare, handledning och personal?
4. Hur har hälsoprojektet fungerat i samklang med allmänheten?

Härutöver har förslag för framtida verksamhet tagits fram som fokuserar på frågorna: hur ska verksamheten i Hälsoträdgården organiseras? hur ska lokalerna och platsen förvaltas? och vilka krav och önskemål finns från olika aktörer för den fortsatta verksamheten?

Uppdraget omfattar även att undersöka möjligheterna för eventuell uthyrning av orangeriet samt att ta fram ett förslag till riktlinjer för detta. I denna utvärdering har vi dock valt att lägga denna del i ett separat dokument då detta är en mycket komplex fråga och eftersom det då är enklare att justera eventuella taxor mm i framtiden. Vi ser idag små möjligheter att få hyra ut lokalerna utan att verksamheten som ska vara öppen för allmänheten drabbas negativt.

I utvärderingen görs en genomgång av vad som har, respektive vad som inte har genomförts i förhållande till målbeskrivningarna i "Slutrapport för Hälsoträdgården" från 2011. Slutrapporten togs fram av C4 Teknik 2011 i samarbete med Samverkansrådet, men presenterades aldrig för Tekniska nämnden. Utvärderingen visar att mycket har genomförts och blivit som man planerade, medan andra delar i programmet inte har genomförts. Det som framför allt behöver åtgärdas för att få en fungerande verksamhet, och som lyfts fram som viktiga åtgärder redan 2011 är:

- En tjänst som verksamhetsledare/trädgårdsmästare vilket är en förutsättning för verksamheten i Hälsoträdgården. I slutrapporten föreslogs härutöver en halv tjänst som biträdande trädgårdsmästare för att klara verksamheten under semestrar och arbetstoppar.
- Den föreslagna driftsbudgeten från 2011 har ännu inte avsatts i C4 Tekniks budget vilket innebär att det inte finns medel för personal, programverksamhet, utrustning, förbrukningsmaterial, lokalvård etc.
- Permanenta utrymmen för omklädning, dusch mm saknas.

Medel till den verksamhet som trots allt har bedrivits i Hälsoträdgården har tagits av medel utanför budgetramen. Tillfälliga trädgårdsmästare har säsongsanställts i Hälsoträdgården vilket har inneburit stor personalomsättning, svårt att få rätt kompetens under så kort tid samt framför allt dålig kontinuitet vilket påverkat verksamheten i Hälsoträdgården negativt. Då arbetet i Hälsoträdgården på grund av detta delvis har måst utföras av den ordinarie personalen inom Park och stadsmiljöenheten har även övrig verksamhet inom enheten påverkats negativt och personalen har ansträngts hårt, vilket tydligt visat sig i medarbetarenkäter och samtal.

För att Hälsoträdgården även i fortsättningen ska vara en av Kristianstads kommuns mest populära och unika besöksmål, en viktig målpunkt i Tivoliparken samt ge olika grupper möjlighet till hälsofrämjande vistelse, verksamhet och samvaro medför detta behov av:

- Att tillsätta en tjänst som trädgårdsmästare på heltid i Hälsoträdgården under Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten, med ansvar för att planera, leda och samordna arbetet i trädgården. Kostnaden för detta beräknas till 750 000 kr.
- Att en driftsbudget på 350 000 kr anslås utöver de 500 000 som redan finns för hyran. Dessa medel avser städning, programverksamhet, utrustning, förbrukningsmaterial etc.
- Att Tekniska nämnden ger C4 Teknik i uppdrag att utreda hur utrymmen för personal för skötsel av Tivoliparken och driften av Hälsoträdgården kan skapas i anslutning till Hälsoträdgården.

1 Inledning

1.1. Bakgrund

Idag finns en fantastisk Hälsoträdgård i Tivoliparken med en stor trädgårdsdel, orangeri och växthus. Den första trädgårdsdelen i Hälsoträdgården anlades 2012. Sedan dess har Hälsoträdgården fortsatt att utvecklas och under sommaren 2014 stod magnolialunden, orangeri och växthus färdigt och ger förutsättningar att bedriva verksamhet i Hälsoträdgården året om. Uppbyggnaden och utvecklingen av Hälsoträdgården skett i ett unikt och nära samarbete mellan många olika personer, förvaltningar, politiker, föreningar och privatpersoner som tillsammans bildar ett värdefullt nätverk kring Hälsoträdgården.

Eftersom Hälsoträdgården ligger på en central plats i staden och i Kristianstads stadspark, var målet redan från början att Hälsoträdgården skulle vara en plats för alla. Trädgården är såväl en läkande miljö, en aktivitets- och arbetsplats liksom ett intressant och spännande besöksmål i parken.

Hälsoträdgården har, genom att vara öppen för både allmänhet och organiserad verksamhet, ett unikt koncept som skiljer sig från andra hälsoträdgårdar som ofta är slutna terapiträdgårdar.

På kort tid Hälsoträdgården det blivit ett av de viktigaste besöksmålen i Kristianstad och lockar ett stort antal besökare vid sidan av naturrum, Länsmuseum, Tivolibadet och stadens centrum. Under 2014 har det, utöver en stor mängd allmänhet och turister, varje vecka vistats ett 50-tal personer i organiserad verksamhet i trädgården.

Samtidigt som orangeri och växthus blev klara har det blivit tydligt att viktiga förutsättningar saknas för att driva Hälsoträdgården vidare på ett hållbart sätt.

1.2. Uppdraget

C4 Teknik fick mot bakgrund av detta i uppdrag av Tekniska nämnden i februari 2015 att göra en utvärdering samt ta fram förslag för den framtida verksamheten i Hälsoträdgården. De fyra frågorna som utvärderingen ska besvara är:

1. Vad har färdigställts/genomförts enligt slutrapporten om Hälsoträdgården från 2011?
2. Vad är ännu inte löst?
3. Hur har det förvaltningsövergripande hälsoprojektet fungerat med avseende på deltagare, handledning och personal?
4. Hur har hälsoprojektet fungerat i samklang med allmänheten?

Förslagen för den framtida verksamheten ska fokusera kring frågorna: Hur kan verksamheten i Hälsoträdgården organiseras? Hur kan lokalerna och platsen förvaltas? och Vilka krav och önskemål finns från olika aktörer för den fortsatta verksamheten?

Uppdraget omfattar även att undersöka möjligheterna för eventuell uthyrning av orangeriet samt att ta fram ett förslag till riktlinjer för detta. I denna utvärdering har vi dock valt att lägga denna del i ett separat dokument då detta är en mycket komplex fråga och eftersom det då är enklare att justera taxor mm i framtiden. Vi ser idag små möjligheter att hyra ut lokalerna utan att verksamheten som ska vara öppen för allmänheten, drabbas negativt. Uthyrning kräver dessutom ökade personalresurser.

1.3. Hur utvärderingen har genomförts

Skriften ”Slutrapport för Hälsoträdgården” från 2011 togs fram som en gemensam dokumentation av, och avsiktsförklaring för Hälsoträdgården av C4 Teknik i samverkan med medlemmarna i Hälsoträdgårdens Samverkansråd.

Slutrapporten presenterades aldrig för Tekniska nämnden men har trots detta varit det viktigaste underlaget i utvärderingen. Jämförelser har gjorts mellan vad som föreslogs i denna rapport med vad som faktiskt har utförts.

Intervjuer av nyckelpersoner i samverkansgruppen och tidigare anställd personal har genomförts under våren 2015 för att få en bredare förståelse hur olika grupper har upplevt verksamheten i trädgården.

En workshop har dessutom hållits med berörda aktörer samt politiker, torsdagen den 26 mars 2015. Målet med denna workshop var att diskutera verksamheten i Hälsoträdgården vad som fungerat bra, och vad som behöver förbättra och hur deltagarna ser på Hälsoträdgårdens framtida inriktning.

Utvärderingen är upplagd på följande sätt: Efter denna inledning följer jämförelsedelen, därefter förslag till framtida verksamhet och slutligen presenteras bilagor med sammandrag av workshopen och av intervjuerna.

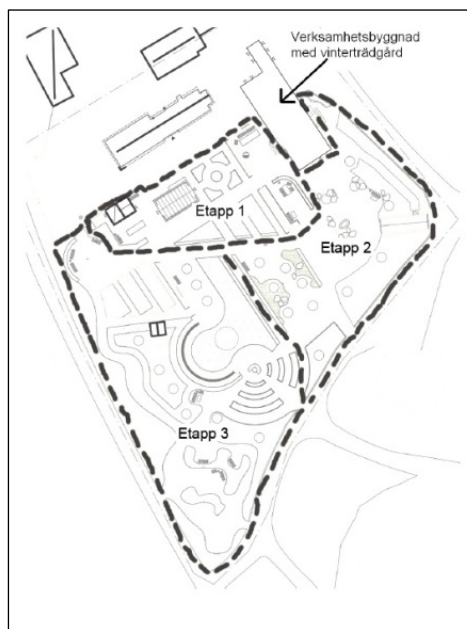
2 Utvärdering

Ett koncentrat av målsättningen, så som den angavs i ”Slutrapporten för Hälsoträdgården” från 2011 (som i texten kallas för slutrapporten kort och gott) återges i *kursiverad stil*. Därefter görs en kommentar/utvärdering i punktform av hur dessa mål uppnåtts.

2.1 Vad har färdigställts/genomförts enligt slutrapporten

2.1.1 Process och utbyggnadsetapper

”Uppbyggnaden av Hälsoträdgården föreslås ske i tre etapper under 2012-2014 enligt bilden nedan. Deltagande målgrupper kommer vara delaktiga i uppbyggnaden ända från start. Investering och ombyggnadskostnader genomförs av Kristianstads kommun som en del i Tivoliparkens utveckling.”

*Bild ur slutrapporten
över utbyggnadsetapper*

Kommentar

- Hälsoträdgårdens första tre delar färdigställdes under 2012-14 och har följt den utbyggnadsordning som föreslogs i slutrapporten. Samtliga etapper har dock inte genomförts helt enligt de ursprungliga planerna vilket kommer att framgå i nedanstående text.
- Deltagande målgrupper har varit mycket engagerade i uppbyggnaden ända från start och ingår i samverkansgruppen med regelbundna möten.
- Kristianstads kommun har stått för investeringar och ombyggnadskostnader till en kostnad av ca 11 miljoner kronor.

2.1.2 Hälsoträdgårdens verksamhet

”Hälsoträdgårdens koncept är att den ska fungera som en aktivitets- och arbetsplats, upplevelsemiljö och en läkande miljö som är öppen för alla under hela året. Stor vikt läggs vid sinnesupplevelser i trädgården. Genom att arbeta med olika växter, vatten, ljud och beröring vill trädgården ge människor möjlighet till stimulans för olika sinnen utifrån deras förutsättningar. ”

Kommentar

- Hälsoträdgården har verkligen blivit den öppna aktivitets- och arbetsplats, upplevelsemiljö och läkande miljö som eftersträvades och är en mycket uppskattad plats av både kommuninvånare, besökande turister och deltagare från olika deltagargrupper.
- I nätverket som arbetat fram konceptet för trädgården har verksamheter som arbetar med människor med funktionsnedsättning förts samman med verksamheter som arbetar med parker och trädgårdar till ett spännande möte.
- Miljön är tillgänglighetsanpassad enligt målgruppens förutsättningar. Grunden för Hälsoträdgården har varit odling och att få finnas i en miljö där deltagarna själva utgör en del i den skapande processen.

2.1.3 Verksamhetsbyggnader

”För att Hälsoträdgården inte enbart ska fungera som en aktiv plats under vår-, sommar- och höstperioden finns behov av en verksamhetsbyggnad som möjliggör aktiviteter under hela året... Hela byggnaden bör vara ekologiskt planerad med exempelvis grönt tak, uppvärmd med fjärrvärme och höga krav på miljövänliga byggnadsmaterial”.

Kommentar

- Utformningen av byggnaderna i Hälsoträdgården och deras funktioner utvecklades under planering och projektering till det resultat som vi idag ser. Det som i slutrapporten kallas för vinterträdgård har blivit ett orangeri och växthus. Alla önskemål som fanns med i slutrapporten har inte kunnat genomföras av olika anledningar. Lokalerna är dock väl utformade efter de behov som kommunen har och den verksamhet som är planerad att bedrivas.
- C4 Teknik, Fastighetsteknik, förvaltar byggnaden som hyr ut den till C4 Teknik, Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten som även ansvarar för verksamheten i Hälsoträdgården.
- Orangeriet och växthuset har blivit det viktiga komplement till trädgården som förlänger säsongen och gör att verksamhet kan bedrivas hela året. Byggnaden i sig är spännande och funktionell och utgör i sig en attraktion i Tivoliparken som lockar många besökare.

- Orangeriet och växthuset har delvis byggts av återvunnet material och tagit stor hänsyn till samtliga hållbarhetsaspekter. Uppvärmningen sker med fjärrvärme.

Vad är ännu inte löst?

2.1.4 Personal

"En verksamhetsledare behöver anställas i ett tidigt skede vars roll är att leda uppbyggnaden och samordna alla inblandade aktörer i trädgården.... Verksamhetsledaren är både en nyckelperson och en förutsättning för Hälsoträdgårdens genomförande i Kristianstad... Från år 2 beräknas att en biträdande verksamhetsledare behöver säsongsanställas under perioden mars till oktober för att stödja ordinarie verksamhetsledare. Han/hon bör komplettera verksamhetsledarens kvalifikationer då Hälsoträdgårdens verksamhet är både komplex och innehållsrik."

- **Kommentar**
- Någon fast tjänst som verksamhetsledare/trädgårdsmästare för Hälsoträdgården har inte inrättats. Arbetsuppgifterna i Hälsoträdgården har måst utföras av säsongsanställd personal, och för att få det att fungera har även ordinarie personal inom C4 Teknik, Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten, fått arbeta med detta trots att det inte ingår i den ordinarie verksamheten. , och. Detta arbete har skett utanför ordinarie budgetram. På grund av svårigheten att hitta rätt kompetens under en så kort tid har omsättningen på tjänsten varit stor under de tre år som gått sedan trädgården började utnyttjas. Detta har medfört att det har varit svårt att få kontinuitet i trädgården och konflikter har uppstått. Det har också medfört en mycket hög arbetsbelastning för de ordinarie anställda inom enheten vilket visat sig i medarbetarsamtal och medarbetarenkäter.
- En verksamhetsledare/trädgårdsmästare i Hälsoträdgården är den enskilt viktigaste faktorn för att verksamheten i trädgården skall fungera och att kommunens investeringar i trädgård och byggnader förvaltas på bästa sätt.
- Någon tjänst som biträdande verksamhetsledare har inte heller inrättats. Under 2014 har en biträdande handledare arbetat i trädgården och tagit hand om gymnasiesärskolans deltagare i trädgården. Tjänsten har finansierats med arbetsmarknadsmedel och stöd från Barn och skolförvaltningen samt omsorgsförvaltningen. Detta har fungerat tillfälligt men är ingen långsiktig lösning. En halvtids biträdande verksamhetsledare är inte nödvändig för verksamheten men det måste finnas möjlighet att ta in vikarie vid semester och sjukdom samt extrahjälp vid stor arbetsbelastning.
- Lönemedel behöver finnas tillgängliga för att ta in vikarie när ordinarie verksamhetsledare/trädgårdsmästare är på semester eller sjuk och vid särskilt hög arbetsbelastning.

2.1.5 Driftsbudget

2.1.6 Uppskattade intäkter/kostnader enligt slutrapporten

Verksamhetens intäkter

<i>Intäkter från användare av verksamhetsbyggnad</i>	<i>500 000 kr</i>
<i>Kursverksamhet</i>	<i>50 000 kr</i>
<i>Rehabiliteringsprogram</i>	<i>50 000 kr</i>
<i>Medlemsintäkter från vänföreningen</i>	<i>20 000 kr</i>
	<i>620 000 kr</i>

Verksamhetens kostnader

<i>Anläggnings- och underhållsmaterial</i>	<i>80 000 kr</i>
<i>Löner</i>	<i>660 000 kr</i>
<i>Sociala avgifter</i>	<i>250 000 kr</i>
<i>Fastighetskostnader</i>	<i>235 000 kr</i>
<i>Förbrukningsmaterial och reparationer</i>	<i>70 000 kr</i>
<i>Marknadsföring</i>	<i>25 000 kr</i>
<i>Avskrivningar</i>	<i>215 000 kr</i>
<i>Räntekostnader</i>	<i>500 000 kr</i>
	<i>2 035 000 kr</i>

Kommentar

- I slutrapportens förslag till driftsbudget ingår intäkter för utnyttjande av verksamhetsbyggnaden på 500 000 kr per år och ytterligare 120 000 kr från kursverksamhet, rehabiliteringsprogram och medlemsintäkter från vänföreningen. Denna bedömning var mycket optimistisk. I dagsläget finns det mycket små möjligheter att få intäkter. Uthyrning av lokalerna kräver en omfattande administration samt närvaro av personal. Om en tjänst tillsätts enligt denna utvärderings förslag skulle närvaron av personal även inskränka på verksamheten som bedrivs i lokalerna dagtid.
- Övriga kostnader för verksamheten enligt uppskattningen från 2011 omfattas dels av avskrivningar och räntekostnader som idag ingår i de 500 000 kronor som hyran för lokalerna kostar och som avdelningen Offentliga rummet betalar till avdelningen Fastighetsteknik vid C4 Teknik.
- Andra övriga kostnader enligt uppskattningen från 2011 är kostnader för förbrukningsmaterial, utrustning för verksamheten, marknadsföring av programverksamhet etc. Något som saknas i budgeten är kostnader för programverksamhet för allmänheten, som är den största målgruppen, vilket uppskattas till ca 50 000 kronor. Eftersom en del av övriga kostnader idag ingår i hyreskostnaderna bedömer förvaltningen idag behovet av driftsbudget utöver lönekostnader och lokalhyra vara ca 350 000 kr (410 000 kr i budgeten 2011).
- För att kunna säkerställa verksamheten i Hälsoträdgården behöver C4 Teknik, avdelningen Offentliga rummet en årlig budget på ca 350 000 kronor avsättas utöver befintlig hyra på 500 000 kronor. Dessa medel avser programverksamhet, utrustning, förbrukningsmaterial, lokalvård etc.

2.1.7 Personalutrymmen

"I Hälsoträdgården föreslås en verksamhetsbyggnad med omklädningsrum, dusch, toaletter, vilorum, kök och uppvärmt vinterträdgård. I väntan på att denna kan stå färdig behövs en tillfällig arbetsbod med omklädningsrum, dusch och toalett för målgruppens deltagare."

Kommentar

- Något omklädningsrum har inte skapats ännu utan personalen har fortfarande en tillfällig bod uppställd i Hälsoträdgården att byta om i. Denna saknar toalett och dusch men har nyligen byggts om till två avdelningar, en för herrar och en för damer. Denna bod är inte handikappanpassad och många av de medverkande har funktionshinder. I anslutning till Hälsoträdgården finns arbetsbodar med personalutrymme, omklädningsrum, toaletter och duschar för personal på Produktion, C4 Tekniks driftsavdelning. Dessa lokaler har dock inte personal och deltagare i Hälsoträdgården haft tillgång till. De är också för små för att räcka både för Produktions samt Hälsoträdgårdens behov.
- Bristen på personal- och deltagarutrymmen är ett stort problem för verksamheten i Hälsoträdgården och måste lösas. Utvärderingen rekommenderar därför Tekniska nämnden att ge C4 Teknik i uppdrag att utreda av personalutrymmen i samverkan med övriga personalutrymmen som krävs för skötsel som finns i Tivoliparken.

2.1.8 Vinterträdgården har blivit orangeri och växthus

"En påbyggd vinterträdgård fungerar som samlingsplats för skapande verksamhet samt som mötesplats under vinterperioden och vid dåligt väder."

Kommentar

- Skillnaderna på de funktioner som beskrivs i slutrapporten och slutresultatet i orangeriet och växthuset föranleder inte några behov av åtgärder.
- För att lokalerna och trädgården ska fungera för den verksamhet som bedrivs behöver en del utrustning och möbler kompletteras.
- Städning av omklädningsrum, toalett och pentry behöver upphandlas av städfirma enligt det avtal som kommunen har tagit fram. Övriga utrymmen städas deltagarna i de olika verksamheterna dagtid tillsammans med trädgårdsmästaren.

2.1.9 Förebyggande rehabilitering

"En av Hälsoträdgårdens målgrupper är personal inom Kristianstads kommun. Ett program föreslås för sjukskrivna medarbetare där Hälsoträdgården kan utgöra en del i en rehabiliteringsplan för återgång i arbetet. Försäkringskassan har gett klartecken till att medarbetaren får behålla sin ersättning. I Hälsoträdgården får medarbetaren välja en aktivitet som är lämplig. Tiden man vistas i

trädgården kan variera, allt från ett par timmar i veckan upp till ca 10 timmar/vecka.”

Kommentar

- Denna verksamhet har inte startats eftersom platsen inte är lämplig. Förslaget är dock mycket angeläget och det vore mycket välkommet med denna typ av verksamhet på en annan plats i kommunen.
- Det är idag inte lämpligt att bedriva rehabiliterande verksamhet för utbrända i Hälsosträdgården eftersom det är en allmän plats med många besökare.

2.2 Hur har det förvaltningsövergripande hälsoprojektet fungerat med avseende på deltagare, handledning, personal?

2.2.1 Deltagare

”En hälsosträdgård innebär en investering i människors hälsa. Det kan handla om att förebygga ohälsa men också en väg tillbaka till ett ”normalt” liv från exempelvis en sjukskrivning. Resultatet kan på sikt ge en samhällsekonomisk vinst genom minskade sjukskrivningskostnader och ett bättre frisktal hos kommunens invånare.”

Kommentar

- De intervjuade föreningarna och kommunala förvaltningarna är generellt sett mycket nöjda med Hälsosträdgården. Projektiden har varit att erbjuda människor som står utanför ordinarie arbetsmarknad en meningsfull praktik och del i ett socialt sammanhang. Platsen är utgångspunkt för deltagare från Arbete och välfärd, Omsorgsförvaltningen, Barn och utbildningsförvaltningen samt Konsensus, Folkuniversitetets dagliga verksamhet och ett 50-tal deltagare vistas i trädgården varje vecka.
- Flera grupper har varit verksamma i trädgården med olika syfte, i enlighet med de intentioner som fanns från början. Det har dock inte varit helt enkelt att blanda alla grupper i samma trädgård. Ett veckoschema har därför upprättats för att de olika grupperna ska kunna besöka trädgården olika dagar. Detta har underlättat samutnyttjandet. Flera verksamheter uttrycker i intervjuerna att vissa deltagare inte har fungerat tillsammans med de andra, bland annat har detta gällt personer med personliga problem och svårighet att verka i grupp.
- En viktig lärdom är att fortsättningsvis vara mer restriktiv när det gäller vem som har möjlighet att delta i verksamheten och skapa förutsättningar för att de olika deltagarna fungerar tillsammans.
- Viktigt är att ta hänsyn till att Hälsosträdgården ligger i en publik park, stadens stadspark. Detta medför problem för deltagare som behöver en avskild

och helt lugn miljö. Detta bär därför inte en lämplig miljö för dessa deltagare.

- För vissa verksamheter behöver man fundera på om det finns alternativa platser med lugnare miljö. Ursprungligen var Hälsoträdgården tänkt att bli dubbelt så stor, men de mer lugna delarna slopades när den reducerade storleken genomfördes och det blev främst aktivitetsplatser och odling som stod i fokus.
- Deltagarna i de olika grupperna utför ett viktigt skötselarbete i Hälsoträdgården som annars skulle ha utförts av skötselpersonal från C4 Teknik, Produktion som har ansvar för skötsel av kommunens parkmark.

2.2.2 Handledning

”Verksamhetsledaren fungerar som stöd för deltagande målgrupper i trädgården. Dessa har emellertid med sig egen personal som ansvarar för deltagarna under den tid de har arbete och aktiviteter i Hälsoträdgården.”

Kommentar

- Flertalet grupper som bedriver verksamhet i Hälsoträdgården behöver handledning. Konsensus och Trädgårdsgruppen som Omsorgsförvaltningen organiserar har handledare med sig vid vistelsen i trädgården. Särskolan saknar egna handledare och har därför varit beroende av den biträdande verksamhetsledaren som handlett dessa. Den biträdande verksamhetsledaren under 2014 hade tidigare själv varit deltagare i omsorgsförvaltningens trädgårdsgrupp och växte med uppgiften som handledare. Dock innebär sjukfrånvaro och den personliga situationen att handledningen inte alltid fungerade.
- En förutsättning för att få en fungerande verksamhet är att de grupper som har aktiviteter i Hälsoträdgården har med sig egna handledare om de har behov av stöd.

2.2.3 Ledning, samordning och utveckling av trädgården

”Arbetsgruppen föreslår att en förening bildas vars syfte är att utveckla och samordna verksamheten i Hälsoträdgården. I föreningen bör samtliga målgrupper finnas representerade. Namnet på föreningen skulle kunna vara ”Hälsoträdgårdens vänner” då en liknande förening bland annat finns kopplad till Slottsträdgården i Malmö.”

Kommentar

- Hälsoträdgårdens vänner bildades 2012 och har år 2015 160 medlemmar och ökar stadigt. Föreningen har många engagerade medlemmar som deltar i verksamheten i trädgården, bland annat under de öppna tisdagsmötena som organiseras av kommunen. Det finns också tre medlemmar som har utbildat sig till guider och som guidar grupper i trädgården. Föreningen bedriver egen programverksamhet och försöker på olika sätt stödja verksamheten i Hälsoträdgården.

- Hälsoträdgårdens vänner är en stödjande verksamhet medan kommunen genom C4 Teknik, avdelning Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten, ansvarar för att utveckla, leda och samordna arbetet i trädgården.
- Kommunen har bildat en samverkansgrupp med alla grupper som har verksamhet i Hälsoträdgården som har regelbundna möten sedan 2010. Enhetschefen för Park- och stadsmiljöenheten, är sammankallande och ordförande i samverkansgruppen. Mötena har framför allt skett dagtid.
- Samverkansgruppen är ett viktigt forum för att diskutera aktuella frågor och lösa gemensamma problem i trädgården samt för att fånga upp de olika verksamheternas frågeställningar och förutsättningar.

2.3 Hur har hälsoprojektet fungerat i samklang med allmänheten?

”Platsen för Hälsoträdgården är noga utvald då den ligger i en hälsofrämjande miljö i Tivoliparken med närhet till naturrum, Vattenriket, kulturhuset Barbacka, Teatern, Tivolibadet, handelsstaden och det nya resecentrum. Hälsoträdgårdens koncept är att den ska fungera som en aktivitets- och arbetsplats, upplevelsemiljö och läkande miljö som är öppen för alla under hela året.”

- Generellt sett har samverkan mellan hälsoprojektet och allmänheten fungerat mycket bra. Hälsoprofilen är en mycket viktig orsak till Hälsoträdgårdens attraktionskraft. Hälsoträdgården har blivit en viktig målpunkt för besök i Tivoliparken och antalet besökare ökar från år till år. Naturligt sker de flesta besök sommartid men även vår och höst är trädgården flitigt besökt.
- Det centrala läget med många målpunkter gör att många turister hittar till trädgården. Stadens 400 årsjubileum innehöll flera programpunkter i Hälsoträdgården med bl. a besök av HMK och drottningen, samt en uppskattad och välbesökt invigning av orangeriet har medverkat till att Hälsoträdgårdens fått mycket uppmärksamhet under det gångna året, 2014.
- Många av deltagarna i de dagliga verksamheterna återvänder till Hälsoträdgården på fritiden och är då en del av den allmänhet som besöker trädgården.
- Det finns vissa tendenser att föreningsverksamheten och den organiserade verksamheten blir alltför dominerande vilket kan medföra risk att allmänheten inte känner sig lika välkommen. Sådana signaler har förekommit och det motverkar målet för verksamheten att vara en öppen och välkomnande plats för alla.
- Som verksamheten nu bedrivs, har dock Hälsoträdgården ökat hela Tivoliparkens attraktionskraft för allmänhet och gjort hela parken mer levande och upplevelserik.

3 Förslag på framtida verksamhetsbeskrivning

På kort tid Hälsoträdgården det blivit ett av de viktigaste besöksmålen i Kristianstad och lockar ett stort antal besökare vid sidan av naturrum, Länsmuseum, Tivolibadet och stadens centrum. Under 2014 har det, utöver allmänhet och turister, varje vecka vistats ett 50-tal personer i organiserad verksamhet i trädgården. Detta visar vilken dragningskraft trädgården har som en plats där man på egna villkor kan delta i det praktiska trädgårdsarbetet, bara njuta av växter och djurliv eller för att umgås med människor i olika åldrar, bakgrund och kulturer. Hälsoträdgården är en öppen och välkomnande mötesplats i det offentliga rummet. Här kan alla vistas och på egna villkor delta i trädgårdsarbete och samvaro oavsett ålder, kulturell bakgrund och förmågor. Inom kommunen finns ingen annan plats som fyller samma funktion som Hälsoträdgården. Detta är något som förvaltningen vill utveckla vidare i samverkan med det breda nätverk som bildats kring trädgården med personer från Omsorgsförvaltningen, Konsensus, Arbete och välfärd, Gymnasiesärskolan, grundskolor, Orangeriets vänner, Föreningen Yalla, Trädgårdsföreningen, Rosensällskapet och Hälsoträdgårdens vänner med flera.

Erfarenheter från Sverige, men även internationellt, visar även att besöks-trädgårdar och trädgårdsturism generellt sett är en kraftigt växande besöksnäring. Kristianstads kommun har därför ansökt om att med Tivoliparken bli en del av det nationella trädgårdsturismnätverket Swedish Society of Public Parks and Gardens, SSPPG samt det internationella nätverket European Garden Heritage Network, EGHN. Idag är Hälsoträdgården en av Tivoliparkens viktigaste och mest unika målpunkter. Trädgården som besöksmål är därför av intresse för kommunens attraktivitet även i ett större perspektiv.

Ansvar för utvecklingen av och samordningen i trädgården ligger på Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten. Det är många grupper med olika önskemål och behov som vill vistas i och har aktiviteter i Hälsoträdgården. För att samordna den mångfacetterade verksamheten krävs mycket samverkan. Ett Samverkansråd har därför bildats som träffas regelbundet för att diskutera trädgårdens verksamhet och fortsatta utveckling. Enhetschefen på Park och stadsmiljöenheten är sammankallande.

3.1. Hälsoträdgårdens mål och vision

För att Hälsoträdgården även i fortsättningen ska vara en av Kristianstads kommuns mest populära och unika besöksmål och en viktig målpunkt i Tivoliparken samt ge både allmänheten och olika grupper med särskilda behov möjlighet till hälsofrämjande vistelse, verksamhet och samvaro, föreslås att den framtida inriktningen följer de mål och den vision som tidigare arbetats fram av kommunen och de medverkande aktörerna och som beskrivs på följande sätt:

- Målet är att Hälsoträdgården ska vara en viktig del av upplevelsevärdena och aktiviteterna i Tivoliparken och ge allmänheten och grupper med särskilda behov möjlighet till hälsofrämjande vistelse, verksamhet och samvaro i trädgårdsmiljö.
- Visionen är att Hälsoträdgården är en plats som främjar hälsa och välmående. Hälsoträdgården ska vara en plats för återhämtning och välbefinnande, en chans att komma bort från vardagens stress och prestationskrav.
- Hälsoträdgårdens koncept är att den ska fungera som en aktivitets- och arbetsplats, upplevelsemiljö och en läkande miljö som är öppen för alla under hela året.
- Stor vikt ska läggas vid sinnesupplevelser i trädgården. Genom att arbeta med ljud, bilder och beröring ska människor ges möjlighet till stimulans för olika sinnen utifrån deras egna förutsättningar.

3.2. Organisation och förvaltning

C4 Teknik, avdelningen Offentliga rummet, ansvarar för verksamheten i Hälsoträdgården genom Park och stadsmiljöenheten. Fastighetsteknik ansvarar för förvaltning av lokalerna.

- Samverkan med andra kommunala förvaltningar och de föreningar som ingår i samverkansgruppen sker i samverkansgruppen som enhetschefen för Park- och stadsmiljöenheten sammankallar till och är ordförande i.
- Samverkansgruppen består av de föreningar och förvaltningar som bedriver verksamhet i Hälsoträdgården och sammansättningen kan förändras över tiden. C4 Teknik beslutar om sammansättningen i samråd med Samverkansgruppen.

En ny tjänst kallad trädgårdsmästare i Hälsoträdgården inrättas under Park- och stadsmiljöavdelningen. De kvalifikationer som trädgårdsmästaren ska ha är:

- Goda kunskaper och erfarenheter av trädgårdsanläggning och odling, gärna med ekologisk inriktning.

- Förmåga att skapa sociala nätverk för att kunna samordna Hälsoträdgårdens verksamhet och dess målgrupper.
- Det som en fördel om trädgårdsmästaren har kunskap om funktionshinder och vad dess konsekvenser innebär för individen.

Trädgårdsmästaren i Hälsoträdgården ska ha ansvara för att:

- Planera, samordna och leda av verksamheten i Hälsoträdgården med upprättande av schema för de grupper som bedriver verksamhet i trädgården och även samordningen med övrig verksamhet i Tivoliparken.
- Skötsel av Hälsoträdgården med orangeriet och växthuset.
- Programverksamhet i Hälsoträdgården.

Vid semester och sjukdom finns behov av att tillfälligt ta in säsongsanställd personal för att klara verksamheten i Hälsoträdgården.

3.3. Verksamhet

- Hälsoträdgården ska vara en levande upplevelse-, aktivitets- och arbetsplats som gynnar hälsa och välbefinnande för allmänheten.
- Trädgårdsmästaren ansvarar för verksamheten och dess planering men deltagare och allmänhet ska bjudas in att vara aktiva i de olika arbetsmomenten i trädgården, allt från planering till praktiskt arbete.
- Vid planeringen av aktiviteter ska hänsyn tas till att Hälsoträdgården är en allmän plats. Verksamhet som försvårar allmänhetens tillgång till Hälsoträdgården ska så långt möjligt undvikas. Detta kan gälla både fysiska hinder som känslan av att inte vara välkommen.
- De förvaltningar och föreningar som bedriver verksamhet i Hälsoträdgården ska för deltagare med särskilda behov ha med sig egna handledare.
- De verksamheter som finns i Hälsoträdgården under dagtid ska samordnas så att konflikter mellan verksamheterna undviks.
- Verksamheten har visat att konflikter kan uppstå i trädgården. Det är därför kommunen som avgör när och vilka grupper och personer får delta i de schemalagda aktiviteterna.

Deltagare från Konsensus i Hälsoträdgården.

En lugn plats för funderingar och reflektioner.

Många skolklasser besöker Hälsoträdgården som här på försommaren 2014 när orangieriet och växthuset håller på att byggas.

Planteringsarbete försommaren 2014.

4. Ekonomi

Hyran för orangeriet kostar 500 000 kronor per år. Till detta kommer kostnader för personal på 750 000 kronor och ytterligare ca 350 000 kronor för den löpande driften som behöver avsättas i budgeten för 2016.

4.1 Årliga kostnader

Hyra	500 000 kr (i budget 2015)
Löner och sociala avgifter	750 000 kr
Anläggnings- och underhållsmaterial	80 000 kr
Fastighetsomkostnader (inkl. städning)	100 000 kr
Förbrukningsmaterial och inventarier	70 000 kr
Marknadsföring	50 000 kr
Programverksamhet	50 000 kr
Summa	1 600 000 kr

4.2 Investeringar

För att få lokalerna att fungera för den planerade verksamheten behövs investeringar i personalutrymmen som omklädningsrum, dusch och toalett. Dessa investeringsbehov går inte att precisera inom detta uppdrag utan Tekniska nämnden rekommenderas att uppdra åt C4 Teknik att utreda hur personal för skötsel av Tivoliparken och Hälsoträdgården kan skapas i Tivoliparken i anslutning till Hälsoträdgården.

Deltaförening i Hälsoträdgården

Bilaga 1

Workshop 26/3 2015

En workshop som hölls på initiativ av C4 Teknik, avdelningen Offentliga rummet, genomfördes torsdagen den 26 mars, klockan 17-19, där tjänstemän, politiker och föreningar bjudits in. På workshopen deltog 18 personer med bland annat sju politiker från Tekniska nämnden och Om-sorgsnämnden. Målet med denna workshop var att diskutera verksamheten i Hälsoträdgården vad som fungerat bra, och vad som behöver förbättra och hur deltagarna ser på Hälsoträdgårdens framtida inriktning. Workshopen inleddes med en kort presentation av verksamheten i Hälsoträdgården av Siv Degerman, enhetschef Park och stadsmiljö, som följdes av en inspirationsföreläsning av Lina von Friesen om verksamheten i hälsoträdgården i Torup som Malmö stad driver.

Därefter genomfördes gruppdiskussioner där man diskuterade frågeställningarna: Vad är Hälsoträdgårdens uppgift? Vad behövs för att Hälsoträdgården skall kunna fungera? För vem/vilka är hälsoträdgården till för? Grupperna gjorde sedan korta presentationer på slutet där resultaten av diskussionerna presenterades.

Det fanns tydliga önskemål att få permanent personal som kan samordna verksamheten i trädgården. Önskemål framfördes också om att utvidga trädgården och att få möjlighet att köpa kaffe och fika för att sitta i trädgården. En sammanfattning från workshopen finns framtagen.

Bilaga 2

Medverkande föreningar och organisationer i Hälsoträdgårdens Samverkansråd

Ansvar för verksamheten i Hälsoträdgården ligger på Offentliga rummet, Park och stadsmiljöenheten. Olika tillfälliga trädgårdsmästare och övrig personal har varit anställda i trädgården sedan 2012 som har samordnat verksamheten på plats, utfört praktiskt trädgårdsarbete och funnits i trädgården för att ta emot allmänhet och besökande grupper.

Ett Samverkansråd med syfte att samordna och utveckla verksamheten i Hälsoträdgården bildades 2010 och har sedan dess träffats regelbundet. Samverkansrådet är rådgivande och sammankallande och ordförande i

rådet är kommunen genom enhetschefen för Park och stadsmiljöenheten, C4 Teknik.

I Samverkansrådet deltar representanter för de olika föreningar och organisationer som har verksamhet och är aktiva i Hälsoträdgården. Nuvarande deltagare i Samverkansgruppen är:

Anders Wanstadius, Hälsoträdgårdens vänner

Tord Nyberg, Omsorgsförvaltningen

Karin Sellander, Folkuniversitetet, Konsensus

Maud Westesson, Kristianstads trädgårdsförening

Ulla Tillman, Gymnasiesärskolan, Barn och ungdomsförvaltningen

Markus Annerfelt, Barn och ungdomsförvaltningen

Linda Sjunnesson, Orangeriets vänner

Merete Tillman, Arbete och välfärdsförvaltningen

Agneta Persson, Offentliga rummet

Trädgårdsmästare i Hälsoträdgården (vår och sommar 2015 Jennifer Carlsson)

Siv Degerman, enhetschef Park och stadsmiljö, sammankallande och ordförande.

Hälsoträdgårdens vänner

Hälsoträdgårdens vänförening bildades år 2012 och dess främsta inriktning är att stödja och bidra till att verksamheten i Hälsoträdgården utvecklas.

Föreningen ska stimulera och medverka till att Hälsoträdgården blir en mötesplats och bidra till att stimulera dialog och nytänkande.

Föreningen stödjer ideella insatser i trädgården och främjar skapande aktiviteter, pedagogiska projekt i samarbete med skolor, studieförbund, föreläsningar, utställningar mm. Föreningen samverkar med myndigheter och andra organisationer och då med särskild tyngdpunkt på kommunens egna verksamheter.

Omsorgsförvaltningen

Omsorgsförvaltningen, Stöd- och serviceenheten, har bildat en trädgårdsgrupp för personer med lätt funktionsnedsättning i åldern 21-65 år. Trädgårdsgruppen består normalt av 3-4 deltagare med handledare som besöker trädgården tre dagar i veckan och har fått stöd av personalen i träd-

gården för det praktiska arbetet.Handledningen som omsorgsförvaltningen står för består av ungefär en halvtids tjänst. Inledningsvis fick förvaltningen stöd från C4 Teknik, Under de senaste två åren Omsorgsförvaltningen stått för hela kostnaden för handledare.

Folkuniversitetet, Konsensus

Folkuniversitetet Konsensus driver verksamhet för personer med olika fysiska funktionsnedsättningar i åldern 16-65 år som saknar rätten daglig verksamhet inom LSS. Under hösten 2015 har 16 personer haft kursverksamhet i Hälsoträdgården. Normalt besöks trädgården en eftermiddag i veckan och under hösten har det varit tisdagar. En kursledare och handledare följer med gruppen

Kristianstads trädgårdsförening

Kristianstads trädgårdsförening har över 1000 medlemmar och deltar aktivt i trädgårdens utveckling och verksamhet. De har också deltagit i Hälsoträdgårdens tillblivelse och stöttat verksamheten. Kristianstads trädgårdsförening har många medlemmar som är aktiva i Hälsoträdgårdens vänner.

Gymnasiesärskolan

Gymnasiesärskolan har totalt cirka 65 elever med utvecklingsstörning. Två dagar i veckan har två-tre elever arbetstränat med odling, skötseluppgifter, städning, vaktmästeri, fönsterputsning, underhåll av maskiner etc. Skolan har tidigare haft handledare på plats och under 2014 som finansierades med stöd av arbetsmarknadsåtgärder och stöd från Särskolan och Omsorgsförvaltningen. Våren 2015 bedrivs ingen verksamhet på grund av att handledare saknas.

Arbete och välfärdsförvaltningen

Arbete och välfärdsförvaltningen bedriver verksamhet för personer som står utanför arbetsmarknaden. Man vill ge deltagarna uppgifter och aktiviteter som stärker självförtroendet samt ger erfarenhet och meriter för att närma sig den reguljära arbetsmarknaden. Deltagarna får handledning och är normalt 2-3 personer med Arbete och välfärd som arbetsgivare.

Orangeriets vänner

Orangeriets vänner är ingen egentlig vänförening med ett ömsesidigt syfte att stödja kommunens verksamhet. Denna grupp bildades i samband

med att orangeriet byggdes 2014 och har som syfte att verka för socialt företagande för att hjälpa människor som av olika anledningar har svårt att få jobb att komma in på arbetsmarknaden. Utformningen på orangeriet gör det svårt att bedriva den verksamhet som denna förening önskar men ser ändå i förlängningen att Orangeriets vänner kan komma att fylla en roll i Hälsoträdgården genom att exempelvis ordna fika och enklare mat i den befintliga lokalen eller kaffekorgar som kan tas med ut i parken. Verksamheten i Orangeriets vänner kan utformas så att den inte utgör konkurrens till andra aktörer i närområdet.